

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Ad Mentem Præcipuorum Theologorum & Canonistarum, per Casus practicos exposita, nunc quartò ab ipso Authore revisa ... & in 4. Tomulos sic divisa, ut pro libitu in duas aut 4. Partes commodè compingi possit

à Casu CIII. usque ad Casum CXVII. inclusivè exhibens Materiam de Sacramentis extremæ Unctionis, Ordinis & Matrimonii, item de Censuris

Jansen, Leonard

Coloniæ Agrippinæ, 1753

VD18 13475452-001

Casus CXI. De Modo revalidandi Matrimonium & de petendâ Dispensatione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39841

C A S U S CXI.

De Modo revalidandi Matrimonium
invalidum, & De petendâ
Dispensatione.

Zachæus Parochus interrogatur. 1. Qualiter revalidari debeat Matrimonium fictè, vel ex metu contractum ex parte utrâque. 2. Vel unâ tantum. 3. Vel nullum ob affinitatem, consanguinitatem, &c. an & qualiter nullitas alteri parti debeat notificari. 4. An revalidari debeat coram Parocho, & testibus. 5. In quibus dispensare possit Papa. 6. Nuntius Apostolicus. 7. Episcopi, & quid hi possint in casibus Papalibus. 8. Quid si una pars sit Acatolica. 9. Vel sponsi spectent ad diversas Diœceses, & quid in dubio, an sit impedimentum. 10. Quid possint Episcopi, & Regulari in votis impediens Matrimonium. 11. Vel petitionem debiti. 12. Qualiter dispensatio petenda Romæ. 13. Quid si dispensetur sine causâ. 14. Ad falsa narrata. 15. Quando nam & in quibus impedimentis dispensari soleat. 16. Quid de Angustia loci. 17. Paupertate aliisq; causis. 18. Quando nam causa debeat verificari. 19. Qualiter impedimenta debeant exponi. 20. Quid faciendum Confessario, qui in confessione audit adesse impedimentum. 21. Qualiter in praxi petenda dispensatio. 22. Quomodo & ad quos Romam dirigenda supplicatio. 23. Qua sit formula litterarum dispensationis, &

qua clausula in iis observanda. 24. Qualiter Confessarius dispensationem in praxi exequi debeat. Pro resol.

QUÆR. I. Qualiter Matrimonium invalidè I.
contractum revalidari possit? R. 1. Certum est, quod conjux sciens Matrimonium suum invalidum non possit ullo casu, nequidem metu mortis, uti copulâ conjugali, quia talis copula foret fornicaria, adeoque intrinsecè mala: idem est de quovis opere carnali extra matrimonium illicito. quid verò dicendum sit de eo, qui metu mortis injustè cogitur ad contrahendum & consummandum Matrimonium, an videlicet peccet consentiendo in copulam, dixi *Cas. CLX. num. 6.* quid autem in dubio de valore matrimonii conjugibus aut etiam Confessario sit agendum dicam hic n. 20.

2. Si Matrimonium est invalidum defectu utriusque consensûs, eò quòd uterque fictè ex metu, vel errore substantiali consenserit, Matrimonium revalidari debet per novum utriusque partis consensum sibi invicem exterius manifestatum; ad omnem enim contractum humanum jure naturæ requiritur sensibilis utriusque partis consensus. *Omnes cum Sanchez, l. 2. d. 32. num. 15.*

3. Si tantùm ex una parte ob fictionem, vel 2.
metum defuit consensus, Matrimonium probabiliter validatur per liberam positionem ejusdem, ut venditio agri, vel religiosa professio invalida ob defectum consensûs interni ex una parte, revalidatur hoc solo consensu accedente. *S. Thom. in 4. dist. 29. art. 3. q. 2. ad 2. Nav. Man. c. 22. nu. 51. Lugo resp. moral. l. 3. d. 2. § 16. Pyrrh. de sponsal. num. 83. § ibid. Konig num. 103. Schmaltzgr. ibid.*

num. 272. Ratio est, quia consensus comparis ab initio fuit validus, utpote à persona habili positus, & perseverat virtualiter in petitione, & redditione debiti conjugalis: oportet tamen, hunc novum consensum etiam exterius comparti verbo, vel facto manifestare, eamque ad consensum pariter renovandum inducere; nam valde probabile est etiam comparis consensum ab initio fuisse nullum ob errorem in substantiâ, ut volunt *Felin. Le-desma Palao d. 2. p. 6. num. 3. Reiffenstul. in append. num. 607.* videtur enim ideo consensisse in traditionem sui corporis, quia putabat & alterum verè tradidisse suum corpus. Neque de hoc in praxi potest esse dubium, quamvis fortè prior sententia esset speculativè probabilior, quia agitur de valore contractûs & Sacramenti, & quidem in conditione ab Ecclesiâ, vel quopiam alio non supplebili.

3. 4. Si Matrimonium est nullum ob impedimentum ab Ecclesia dispensabile, v.g. affinitatis, cognationis &c. præter dispensationem in impedimento, requiritur novus consensus utriusque partis exterius manifestatus, est *communis*: Ratio est, quòd prior consensus utpote inter personas inhabiles fuerit omninò nullus, ergo postea non potest fieri validus, quamvis fortè perseveret virtualiter, *quia non firmatur tractu temporis, quod de jure ab initio non subsistit.* Regul jur. 18. in 6. debétque nullitas Matrimonii alteri parti manifestari; nam si hæc de novo quidem consentiat, sed ignara invaliditatis, consentiet ex priore errore, quo hunc maritum putat esse suum, ideòque pergit in substantiâ errare, nec hìc quidquam operatur probabilitas sententiæ oppositæ, quia agitur de valore Sacramenti, & de valore consensu

Matrimonialis, quem Ecclesia supplere non potest, & ex hac causa videtur in litteris dispensationis addi *Ut dicto conjugate certiorato de nullitate prioris consensu &c. dispenses*: ideoque non sufficit, si parti ignorantia sola vel obscura aliqua ingeratur suspicio nullitatis, sic enim consentiet denuò ex errore, quo credit prius matrimonium adhuc valere, vel saltem de eo dubitat, forsan de novo non consenturus, si certò sciret primum esse invalidum: quare nullitas ignorantia clare aperienda erit, dicendo v. g. *à Parocho audiui, matrimonia ex multis causis saepe esse invalida, & tale etiam esse nostrum; ideoq; te rogo, ut pro quietanda mea & tua conscientia, & incremento mutui amoris, me iterum in conjugem accipias, prout & ego te in conjugem accipio.* Quod si alter respondeat, *placet consentio, &c.* Res salva est; si verò petat causam nullitatis, potes vel rogare, ut ad hoc te non astringat, vel dicere, te ab initio non habuisse verum & sufficientem consensum, quod verum est, quia consensus ratione impedimenti invalidus, re ipsa non est verus & sufficiens. Quod si nec sic consensum obtineas, consultò adhibebis Parochum, Confessarium vel alium virum prudentem, qui pro re nata se interponat, ita tamen ut causa nullitatis v. g. occulta fornicatio cum consanguinea conjugis, alteri parti nequaquam innotescat. Oportet autem, ut consensus renovetur per verba de presenti, v. g. *iterum consentio, de novo tecum contrabo.* Non sufficit dicere; *vellem de novo te ducere, si nondum duxissem &c.* quia tò vellem non importat consensum actualem pro essentia Matrimoni requisitum *Sanch. l. 2. d. 36.*

M

n. 5.

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. IV.

num. 5. Sed quid, si conjux conjugi minetur mortem, ut vel edicat causam nullitatis, vel reddat debitum? R. Pro causâ allegare tunc potest, se ab initio non habuisse verum consensum, modo superius explicato; ideoque non posse consentire in copulam, nisi alter de novo eam exercere velit animo conjugali; quod si affirmet; revalidatur matrimonium, & sic copula admitti potest & debet; secus nec metu mortis in copulam consentire potest, utpote fornicariam & intrinsecè malam.

4. 5. Quòd si Matrimonium sit invalidum ob impedimentum publicum, vel saltem duobus aut tribus notum, ita ut in foro externo probari possit: tunc omnes fatentur, quod debeat coram Parocho & testibus impetratâ dispensatione renovari, quamvis antecederet coram Parocho, & testibus contractum fuerit; Ratio est, quia prior assistentia Parochi & testium non est sufficiens ad probandum valorem Matrimonii, cum per impedimentum publicum, vel pluribus notum, probari possit nullitas Matrimonii; ergo requiritur nova Parochi & testium præsentia; econtrâ si impedimentum sit ita occultum, ut in foro externo probari non possit, Matrimonium semel in facie Ecclesie contractum posse præviâ dispensatione, etiam occultè renovari non adhibitis de novo testibus, & Parocho, docent plerique cum *Laym. hic p. 4. c. 14. Peretz. Palao Bosco d. 12. s. 14. Sp. er. nu. 44. Schmaltzg. tit. 16. num. 277. & ita declaravit Pius V. teste Navarr. hic c. 22. num. 70.* concordat Agenda Colonienf. pag. 234. Sed attendenda est formula dispensationis, quæ ordinatione præscribit ut Matrimonium revalidetur coram Parocho aut Confessario qualificato, ad quem

dispensatio dirigitur, quod indubiè observandum est, & hi melius norunt modum & praxin, qualiter conjuges ad revalidationem, citra quod causa invaliditatis comparti innotescat induci debeant: accedit quod est. Sylvius, Juvenin. & plures Belgæ doceant Parochum vel Confessarium ejus vices gerentem esse ministrum Matrimonii in quantum est Sacramentum, & persona ministri nequit suppleri ab Ecclesia.

QUÆR. II. Quinam super impedimentis Matrimonii dispensare possint? R. I. In impedimentis jure naturæ & divino (qualia sunt error, vis, ligamen &c.) nemo propriè dispensare potest: in impedimentis juris Ecclesiastici dirimentibus, per se loquendo, potest solus Papa, in prohibentibus etiam possunt Episcopi, & Legati Apostolici, excepto voto perpetuæ castitatis, & Religionis, ac sponsalibus legitimis. Dixi, per se loquendo, nam per accidens poterunt Legati & Episcopi etiam dispensare in dirimentibus, quòdusq; hoc illis ex privilegio, vel consuetudine fuerit concessum.

2. Nuntii Apostolici ex concessione S. Pontificis ordinariè habent facultatem dispensandi pro utroque foro cum pauperibus Catholicis in tertio, & quarto gradu, simplici, & mixto; item in 2do affinitatis simplici, vel etiam in primo ex copula fornicaria, si impedimentum sit occultum, & immineat scandalum, vel aliud grave malum, nec possit è S. Pœnitentiariâ dispensatio expectari, siue Matrimonium sit contrahendum, siue contractum; cum hæreticis verò conversis etiam non pauperibus, quòd ad Matrimonium contractum in 2do consanguinitatis gradu simplici & mixto, item in cognatione spiritali,

M 2

præ-

præterquam inter levantem & levatum, in impedimento publicæ honestatis ex sponsalibus, in impedimento criminis, neutro tamen conjugemachiante.

7. 3. Eandem ferè cum Nuntiis facultatem habent Episcopi, qui in casu necessitatis pro foro conscientie dispensare possunt in casibus Papalibus, non tantum quoad Matrimonium ex una saltem parte bonâ fide contractum, ut plerique concedunt, sed etiam quoad Matrimonium contrahendum, si concurrant hæc tria: 1. Magna & urgens necessitas, & in morâ periculum, v.g. peccati, gravis infamie, vel scandali. 2. Ut non possit adiri Papa vel delegatus valens dispensare. 3. Si impedimentum sit occultum & non publicum publicitate juris vel facti, nec sit facile publicabile, quamvis tribus vel quatuor notum sit. *Sanchez. l. 2. d. 40. Bosco. d. 12. f. 11. Barbos. de potest. Ep. alleg. 33. Sporer. num. 455. La Croix num. 838. Reiffenstul. app. num. 11. Engelst. 16. §. 3. Wiest. ibid. num. 65. Schmalgruber ibid. num. 78. & teste Cardena dissert. 21. num. 634. omnes ferè Theologi & jurisperiti: & hanc potestatem tanquam ordinariam ratione officii competentem, posse Episcopum alteri delegare, docent Sanchez. Reiff. num. 36. Krüger num. 2055. Ratio est, quod omnes leges condite sint ad bonum commune, ideoque S. Pontifex non censeatur in tali casu cum tanto animarum periculo sibi potestatem dispensandi reservare, & quamvis agatur de valore Sacramenti, tamen adhuc hinc licere usum sententie probabilis dixi Casp. 106. num. 22. & Matrimonium ex tali dispensatione initum non est probabiliter, sed certò validum, quia certum est, quod consuetudo detur*

jurisdictionem, ut constat *ex c. cum contingat de foro comp. c. Romana eod. in 6. c. Romana de sent. excom. in 6.* & ibi glossa; certum est etiam tum experientia, tum testimonio omnium ferè Theologorum, existere ejusmodi consuetudinem sciente, & non contradicente S. Pontifice, item certum est ex consuetudine, bonâ fide per 10. vel 40. annos continuatâ præscribi jurisdictionem dispensandi; sed certum est Episcopos eam ultra 40. annos continuâsse, ergo. Accedit quòd communis usus & consuetudo sit optima legum interpret, usus autem habet, ut Episcopus in tali lege dispense, ergo. Prædicta intellige de omnibus casibus, in quibus Papa potest & solet dispensare. *Eng. n. 11.* quia nullâ ratione præsumi potest, Papam concedere Episcopis, super quo ipse per S. Pœnitentiariam dispensare non solet.

4. Si una pars sit Acatolica; non potest cum 8.
eâ dispensare Episcopus vel Legatus, nequidem in 4to gradu, antequam sit actu conversa, idque tenet, etiamsi sit gravis necessitas, quia etiam in gravi necessitate Legatus & Episcopus non dispensant, nisi ex præsumpta Papæ licentia, hæc autem hic non adest, quia ipse Papa cum talibus non dispensat.

5. Si sponsi spectent ad diversas Dioceses, suffi- 9.
cit unum Episcopum dispensasse, non enim potest in uno cessare impedimentum v. g. affinitatis, quin cesset in altero: cum vagis dispensat quilibet Episcopus, cui se subjiciunt.

6. In dubio, an adsit impedimentum, Epis- 10.
copus potest declarare non esse, aut etiam ad cautelam dispensare. *Garc. de benef. p. 9. c. 2. num. 10.*

M 3.

7. Epis-

10. 7. Episcopi & Regulares mendicantes, & cum
iis communicantes pro foro conscientiae dis-
pensare possunt in omnibus votis Papae specialiter
non reservatis Matrimonium impediens, ve-
luti in voto non nubendi, in voto suscipiendi
S. Ordinem, voto castitatis non perpetuae, etiam
perpetuae, sed pœnali, vel conditionato, ex metu
emisso, ut dixi *cas. 71. à n. 5.*

8. Quod omnes regulares per totum orbem ex-
istentes dispensare possunt in Matrimonio ob affi-
nitatem nullo, vi Privilegii Bullati à Leone X.
concessi Augustinianis & per participationem aliis
docent plures apud *Roff. Chaising. de priv. t. 5. c. 5.*
prop. 3. his verbis: *quod cum his, qui in primo*
affinitatis gradu scienter aut ignoranter contraxerunt
(modò notorium id non fuerit, neque in iudi-
cium productum) dispensare valeant, ut de novo
contrahant, & in eodem contracto Matrimonium
permaneant prole etiam legitimatâ. vid. *Reg.*
à num. 542. quia tamen non satis constat de illo
Privilegio, & illud à pluribus negatur, agiturque
de valore Sacramenti, illud in praxi vix locum ha-
bere potest.

11. 9. Episcopi saltem ex consuetudine dispensare
possunt cum conjugibus ad petendum debitum,
sive obligatio non petendi oriatur ex incestu cum
consanguinea conjugis, sive ex voto castitatis
etiam perpetuae, modò votum non sit emissum
mutuo consensu, vel cum animo ingrediendi
Religionem, Matrimonio nondum consumma-
to, *Anchor. Præpo. Sanch. l. 8. d. 12.* idem possunt
Regulares teste *Sanchez. d. 16. num. 3.* *Veracruz*
Rodrig. Henriq. non præcisè ex vivæ vocis oraculo
à Pio V. Franciscanis concessio, quia *Greg. XV.*
& *Urban. VIII.* revocârunt omnia vivæ vocis

oracula, sed ex Privilegio, quod Eugen. IV. per Bullam concessit Benedictinis Congregationis Cassinensis anno 1436. & Declaratione Julii II. apud *Murga & Reiff. num. 71.* idque non tantum in sed etiam extra confessionem, nec ad hoc indigent speciali licentiâ sui Provincialis vel Superioris saltem vigore cit. Privilegii à Leone X. concessi. *Bardon. Ant. à S. Spiritu Celestin. Dian. p. 5. t. 13. R. 46. Sanch. n. 8.*

10. Si dispensatio non possit dari ab Episcopo vel Nuntio Apostolico, debet peti Romæ pro impedimento publico in Dataria, pro occulto in Pœnitentiariâ, expediet autem illam petere mediante Nuntiaturâ, quia per eam supplicæ certius diriguntur, & efficacius proponuntur. Varias formulas petendi dispensationem exhibet *Reiff. in append. lib. 4. à num. 426. La Croix n. 928. & Agenda Colon. à pag. 212.* ex quâ in gratiam Confessariorum, qui nec citatos A. A. nec semper Agendam ad manum habent, in quantum ea ad eorum forum spectant, quomodo scilicet dispensationes pro foro interno impetrandæ & executioni mandandæ sint, subnectam in fine hujus casûs *quest. 6. 7. 8. & 9.* cum non tantum pro hâc, sed & omni aliâ diœcesi serviant, contineântque stylum novissimum. quoad cætera, quæ forum externum concernunt, Lectorem remitto ad Agendam ipsam & A. A. citatos.

QUÆR. III. Quid circa causas dispensandi? 13.
& Seqq. 1. Papa scienter dispensans sine justa causa dispensat validè, sed illicitè: habens ab eo potestatem, nec validè nec licitè: Ratio primæ partis est, quòd impedimenta Matrimonii dispensabilia sint ab ipsa Ecclesia, ergo ab Ecclesiæ capite

rolli possunt, quamvis non licitè, quia spectant ad bonum commune, quod sine justa causa lædi non potest. 2da pars etiam patet, quia Papa non concedit inferiori potestatem dispensandi, nisi ex rationabili causa.

2. Dispensatio per falsa narrata, vel reticenti-
 14. am veri circa causam finalem & motivam impetra-
 ta, est nulla & subreptitia: quia nec Papa, nec alii Superiores intendunt dispensare, nisi causâ, quæ eos movit ad dispensandum, revera subsit; dispensationes enim & rescripta habent hanc tacitam conditionem: si preces veritate nitantur. c. 2. de rescript. Dixi, circa causam finalem; nam si sola causa impulsiva sit falsa, subsistat autem motiva, adhuc valebit dispensatio, idem dicendum, si duæ causæ adæquatæ, & per se sufficientes allegatæ fuerint, & una tantum deficiat, quia utile per inutile non debet vitari. In dubio, an causa, quam tacuisti, vel falsò expressisti, sit finalis, an tantum impulsiva, præsumitur impulsiva, quia præsumendum est pro valore actûs: quænam autem sit causa motiva vel impulsiva, dixi cas. 48. n. 6.

3. Generaliter hic notandum est 1. quod quò
 15. propinquiori gradu conjuncti sunt Oratores, eò
 difficilior sit dispensatio & major requiratur causa: deinde quòd Papa ex certis causis, non tantum cum Principibus, sed etiam cum aliis præsertim nobilibus, divitibus & honestis personis, super secundo consanguinitatis, & rarius super primo concurrentis affinitatis gradu dispensare solet.
 2. Super impedimento publicæ honestatis ex spou-
 salibus proveniente, dispensari solet pro utroque foro cum quovis, & ex quavis rationabili causa, quia est unum ex minimis. 3. super impedimento cognationis spiritualibus inter levantē, baptizantē, bap-

baptizatique parentes, seu inter tenentem in Confirmatione & confirmati parentes, solet dispensari ex qualibet causa rationabili; si autem impedimentum versetur inter baptizantem, levantem & levatum, seu tenentem & confirmatum, nunquam aut vix dispensatur etiam à Papâ: quocirca in supplicatione non sufficit in genere allegare cognationem spiritualem, sed oportet specificè rem declarare, ut pateat, an inter oratores versetur paternitas vel compaternitas spiritualis. 4. In impedimento *Criminis*, si nullam machinationem secum habeat, dispensatur pro utroque foro ex causa rationabili, si verò alteruter in mortem conjugis machinatus est, Papa pro foro externo nunquam dispensat, in foro interno seu pœnitentiariâ quidem dispensatur, si machinatio sit occulta, sed non nisi difficillimè & ex causa urgentissima.

4to Causæ verò quæ pro impetranda dispensatione cum fructu allegari possunt, sunt sequentes: 16.
Ima *Angustia loci*, si scilicet in loco Originis, ut plerique volunt, vel etiam in loco domicilii, oppido, Parochia vel pago, in quo quis habitat, non possit haberi persona alia non impedita, æqualis in nobilitate, divitiis, vel etiam ætate, in Religione, indole, moribus. *Gob. t. 9. n. 644. Krimer n. 2016.* imò *Tamb. Dian. & alii* docent adhuc esse angustiam loci, si tantum sint 4. in oppido vel viciniâ æqualis conditionis; in civitatibus tamen, quæ habent proprium Episcopum, & ultra trecenta focularia (id est, *Herdt/Seurstatt*) angustia loci locum non habet. *Corrad. in praxi dispensat. l. 7. c. 5. n. 4.* 2. *Paupertas*; pauperes autem hîc vocantur, qui quamvis aliquos census annuos, tamen non tantos habent, quin cogantur Agriculturâ, Opificio, vel
M s etiam

etiam arte liberali, ut pictoriâ, pharmacopœia &c. se familiamque suam alere, & ita habere praxin in Diœcesi Constantiensi fatetur *Gob. l. 9. n. 658.* qui etiam dicit sufficere, si unus sponsorum sit pauper; at in hoc non est audiendus, quia stylus Curix, qui vim Legis habet, est contrarius, teste *Corrad. l. 8. q. 5. n. 2.* ille etiam ex *communi* hic dicitur pauper, qui sine status sui diminutione non potest solvere taxam Romanam, imò & illi hic censentur pauperes, qui quamvis congruam habeant sustentationem, attento tamen statu, & dignitate personæ, & prolium numero, videntur indigere, quamvis alioquin sint nobiles, *Mascard. de probat. concl. 1154. n. 4.* modum probandi sponsorum paupertatem exhibet *La Croix n. 861. 3.* Est *pax & compositio* inter consanguineos vel affines, qui cum scandalo diu in lite fuerunt. 4. Est evitatio scandali, jactura famæ aut aliorum bonorum. 5. Est conservatio illustris familiæ. 6. Proles bonâ fide suscepta. 7. Merita in Ecclesiâ. 8. Si fœmina sit superadulta, hoc est, 24. vel 30. & plurimum annorum, & hætenus non potuerit invenire sponsum paræ conditionis, nisi hunc impedimento ligatum: item quòd hic, & non alius, velit eam indotatam ducere. 9. Carentia dotis & similia, quæ causæ si non sufficiant singule, sufficient tamen plures simul sumptæ. *Sanc. l. 8. d. 19.* ad impetrandam dispensationem super voto Religionem ingrediendi, & super voto castitatis non solemni in ordine ad matrimonium in eundem, pro causa sufficiente allegatur, quòd votum ante pubertatem, aut leviter non præmissa sufficienti deliberatione editum, aut vi vel metu extortum sit, aut denique quòd vovens ex fragilitate

litate carnis, aut vehementiâ passionis versetur in periculo transgressionis; quia conveniens est, ut Ecclesia succurrat miseris, quibus votum redditum est perniciosum. Notandum autem hîc 18. est, quôd causa dispensandi tunc verificari debeat, quando actu datur dispensatio, ideòque si dispensetur in forma gratiosa, seu quæ continet gratiam factam, quæ propriè dispensatio est, debent causæ esse veræ, quando gratia fit, esto postea deficient; quando autem dispensatio expeditur in forma commissoria, seu quando non continet gratiam factam à Pontifice, sed solùm mandatum gratiæ faciendæ ab eo, cui committitur, narrata debent esse vera tempore executionis, licet tempore datæ commissionis non essent vera. *Corrad. l. 7. c. 2. n. 31. Garc. de benef. p. 6. c. 2. n. 283. Wiest. à n. 94.*

QUÆR. IV. Quomodo impedimenta exponi 19. debeant pro impetranda dispensatione? R. I. Ex stylo Curiaë Rom. de facto non tantùm exprimi debet gradus proximior, sed etiam remotior, ut sciatur, an gradus sint æquales vel inæquales, quia Pontifex dispensans in uno non dispensat in alio.

2. Debet exprimi, an Matrimonium contractum, aut consummatum sit bonâ, vel malâ fide cum certa scientia impedimenti; nam in Matrimonio ex utraque parte malâ fide contracto dispensare non potest Episcopus, & Papa rarissimè dispensat, prohibente id *Trid. Sess. 24. c. 5.*

3. Si copula illicita allegetur pro causa obtinendæ dispensationis, debet exprimi, an copula sit adhibita ad facilitandam dispensationem; ex hoc enim redditur dispensatio difficilior.

4. Ex.

4. Exprimi debet, an impedimentum sit occultum, an Matrimonium sit contractum, an contrahendum, an sit periculum vitæ, scandali, vel incontinentiæ, an consanguinitas vel affinitas sit in lineâ recta, vel transversa, an affinitas sit ex copula licita, vel illicita, an copula habita sit cum pluribus ejusdem fœminæ consanguineis; toties enim novum constituitur impedimentum, quod non tenet, si sæpius habita est cum eadem, *Gutt. Coning. Sanch. l. 8. d. 24.*

5. Exprimi debet Diœcesis originis utriusque sponsi, & non domicilii; dicitur autem Diœcesis aut locus originis, in quo tempore natiuitatis habitârunt parentes. *Krimer. à num. 2193.* error circa Diœcesin, non verò patriam aut nomen oratorum invalidat dispensationem ob notorium stylum Curix, *Sanch. Corrad. c. 5. num. 21. Schmalzg. tit. 16. n. 155.* idem est, si ponatur unum impedimentum pro alio v. g. affinitas pro consanguinitate, quia dispensatio est strictæ interpretationis, & non extenditur ultra expressis, quòd tamen circa errorem Diœcesis diximus, intelligendum est de eo casu, quo dispensatio petitur ab Ordinario, qui nec potest, nec vult cum subdito alienæ Diœcesis dispensare; nam si petitur Romæ, error circa Diœcesin non est de substantiâ dispensationis, quia Papæ omnes Diœceses subjectæ sunt.

20. QUÆR. V. Quid faciet Confessarius ex confessione audiens pœnitentem habere impedimentum dirimens? R. Si Matrimonium adhuc sit contrahendum, illud dissuadeat, vel obliget ad petendam præviè dispensationem, si justa causa subsit, aliàs enim erit incapax absolutionis impotè nolens facere, ad quod sub mortali tenetur quod

quod si non obstante tuâ monitione pœnitens coram te (suppono, quòd sis ejus Parochus) contrahere velit, teneris assistere, nisi alinode, quàm ex confessione notitiam impedimenti habeas; aliàs frangis sigillum.

2. Si Matrimonium jam sit invalidè contractum, idque pœnitens sciat vel de eo saltem dubitet, seriò monendus est, ut sub prætextu pii voti, vel itineris, aut ex consensu mutuo conjugis à copulâ & omni opere carnali abstineat, usque dum per se vel per te dispensationem impetrârit, si parere nolit, indignus erit absolutione, idem est, si pœnitens laboreat ignorantia vincibili, & ex desidia noller de impedimento ultra requirere: quòd si impedimentum sit difficulter, vel omninò non dispensabile, eò quòd alter conjux adhuc vivat, vel matrimonium ex utraque parte malâ fide sit contractum, nec separatio fieri possit sine aperto scandalo, gravissimâ infamiâ, damno prolium &c. neque cohabitare possint sine periculo incontinentiæ: hic opus hic labor est: Aliud non suppetit, quàm ut quovis possibili, sed vero prætextu separentur, aut fugâ occultâ (quæ viro fortè facilis est, fœminæ plerumque difficillima) aut ingressu religionis servatis servandis, vel divortii sub alio titulo (si adsit) procuratione sibi consulant; quòd si horum nihil succederet, & moraliter impossibilis sit separatio quòd ad habitationem ob gravissima pericula, & scandala, Confessarius procuret, ut mediante voto, vel juramento, saltem lecto, & nocturno cubiculo sint separati, vivântque ut frater & soror

3. Si pœnitens bonâ fide ignoret nullitatem Matrimonii, regulariter in sua bona fide relin-

quen-

quendus est, ut cum *communi* docet *Sporer n. 444.* quia ejusmodi monitio regulariter plus obesse, quam prodesse solet, eò quòd maritus non obstante monitione fortè sit perecturus in copula, vel maximè si conjuges sint juvenes & se multum ament, aut si malè convenient, alter alterum sit deserturus cum maximo scandalo & damno liberorum, ideòque potes & debes dissimulare, usque dum impetratà occultè dispensatione sit spes eos ad revalidandum matrimonium inducendi. Colligitur ex *c. quia circa de consang. & affin. V. Cas. 106. n. 26.*

21. QUÆR. VI. Qualiter in praxi petenda sit dispensatio super impedimentis Matrimonii? Ad hoc servire possunt seqq.

1. Si Parochus aut Confessarius in Confessione ante vel post contractum matrimonium impedimentum dirimens occultum detegat, pro habenda dispensatione scribendum est ad S. Pœnitentiariam Romanam, aut ad Episcopum, qui eandem potestatem habet, aut ad ejus Vicarium in Spiritualibus, cui eadem potestas delegata est.

2. Sciendum est Confessario aut Parocho, quòd sacra Pœnitentiaria Romana super omnibus & solis impedimentis occultis, jure duntaxat Ecclesiastico dirimentibus vel impedientibus, ex justa causa pro foro interno possit & soleat dispensare: quòd tamen limitatur quòd impedimentum consanguinitatis, utpote super quo ante contractum matrimonium nunquam, post contractum verò in tertio, item in quarto gradu (si consanguinitas est occulta) minimè verò in primo vel secundo dispensare solet, etsi consanguinitas sit occulta; super impedi-

mento affinitatis autem etiam in primo gradu lineæ rectæ & transversæ dispensat.

3. Supplicatio ad obtinendam dispensationem pro solo foro interno fieri, & exprimenda exprimi possunt eodem modo & stylo, quo fit pro foro externo; nihilominus tamen modus ille necessarius non est, sed sufficit, si necessaria (quæ sunt ferè eadem sicut in foro externo) præsertim verò impedimentum & gradus, ipsaque dispensandi causa ad captum clarè & sufficienter sine superflua ambage exprimantur: non tamen nomen, nec cognomen Oratorum, (id est supplicantium) nec nomen Diœcesis exprimenda sunt. Si tamen dispensatio petatur ab Episcopo vel ejus Vicario, nomen Diœcesis addendum est, eò quòd Episcopus cum alterius Diœcesis subdito dispensare nequeat. Inscriptio (si supplica Romam ad S. Pœnitentiariam mittatur) fit summo Pœnitentiaro, qui est unus ex Cardinalibus S. R. E. uti videri potest ex subsequenti supplicationis formulâ, quam hîc apponere utile visum fuit, juxta praxin & Stylum de facto consuetum & receptum in sacra Pœnitentiaria. Circa quem notandum, quòd si tantùm unus conjugum conscius est impedimenti ex delicto occulto, ut plerumque fit, non ambo conjuges vel sponsi in plurali, sed unus in singulari sub ficto nomine Titii vel Caji supplicet juxta formam hîc subjungendam, juxta quam etiam pro aliis casibus supplicationes (sive dispensatio à S. Pœnitentiariâ, sive ab Episcopo, aut ejus Vicario petatur) mutatis mutandis confici possunt. sequitur supplicationis forma.

FOR-

FORMULA SUPPLICATIONIS

Pro Dispensatione super impedi-
mento affinitatis in primo gradu
post jam contractum Matri-
monium.

Eminentissime & Reverendissime
Domine.

EXponitur humiliter Eminentia vestra pro parte Devoti illius oratoris (ponitur NN. vel fictum nomen v.g.) Caji Laici, quod ipse aliàs conscius impedimenti (si impedimentum ignoravit, ut multi simplices ignorant, dicatur loco conscius, ignarus impedimenti) matrimonium per verba de presenti in facie Ecclesia contraxit, & successivè consummavit cum muliere, cujus matrem (vel sororem) antea cognoverat. Cum autem dictus Orator ob affinitatis impedimentum ex prædictis proveniens (quod occultum est) in eo Matrimonio remanere non possit absque Sedis Apostolicæ dispensatione & si devotum inter eos fieret, Scandala exinde verosimiliter exorirentur, cupit à præmissis, de quibus summè dolet, absolvi, & secum super impedimento ad remanendum in dicto Matrimonio dispensari (si proles ex eo jam concepta est, additur, prolemq; susceptam legitimari) quare Eminentia vestra humillime supplicat, ut super hoc de opportuno remedio Auctoritate Apostolicâ providere dignetur.

In fine per modum post-Scripti, is qui litteras procurat, reverentialiter insinuat & rogat, quò litteras dispensationis dirigere debeat Cardinalis Pœnitentiarius, v. g. *dignetur Eminentia vestra responsum dirigere Coloniam ad me infra scriptum.*

Deinde si in loco, ubi Orator seu Pœnitens dispensatione indigens existit, Doctor in Theologia, aut Jure Canonico, quibus executio dispensationis passim committitur, non facilè possit haberi, id etiam adire poterit sollicitator aut Confessarius, & rogare, ut alii committatur dispensationis executio v. g. hoc modo: *Et quia in Oratoris loco nullus reperitur Confessarius in Theologiâ Magister vel Canonum Doctor, vel alius ad exequendum privilegiatus, dignetur Eminentia vestra providere & disponere, ut etiam alius exequi valeat.*

Supplicæ à tergo inscribitur hoc modo:
Eminentissimo & Reverendissimo Domino D.
S. R. E. Cardinali majori Pœnitentiario &c.
Romæ.

Potest etiam eadem hæc supplicatio brevius fieri juxta formulam quam præscribit Agenda Colon. pag. 226. item *Arsdekin.* apud *Reiffenst.* lib. 4. in append. n. 428. hoc modo:

Eminentissimè &c. &c.

Tlius N. Laicus conscius (vel ignorans) impedimenti contraxit in facie Ecclesiæ matrimonium cum muliere, cujus matrem (vel filiam
N vel

R. D. Janjen Theol. Moral. Tom. IV.

vel sororem) prius carnaliter cognovit. quare cum absque scandalo separari non possint, & impedimentum sit occultum, humillimè supplicat pro absolutionis & dispensationis remedio.

22. QUÆR. VII. Quomodo & ad quos Romam dirigi debeat supplicatio?

R. Si dispensatio non possit dari à Nuntio Apostolico vel loci Episcopo debet peti Romæ pro impedimento publico in Datariâ, pro occulto in Pœnitentiariâ expediet autem illam petere mediante Nuntiaturâ ut dixi supra n. 12.

In defectu Nuntiaturæ præsentissima & securissima via est recurrere ad Rdfsimum Ordinarium vel ejus Vicarium generalem, aut Consilium Ecclesiasticum aut practicum Consiliarium aut Secretarium ejusdem, rogando, ut supplicationem Romam dirigere, & per Rdfsimi Ordinarii Agentem (quavis enim Episcopus Româ longè distans Agentem ibidem habere solet) supplicationem in loco debito porrigere, atque dispensationis litteras, earumque expeditionem urget dignetur.

2. Si quis ob rationes sibi notas hac viâ incedere nolit, potest per seipsum, vel per tertium alium mediâ postâ ordinariâ supplicationem ritè conceptam mittere Romam ad aliquem Agentem vel Episcopi, vel Principis territorialis, vel ad Procuratorem generalem alicujus ordinis per religiosum talis Ordinis, vel ad alium notum bonum amicum ibidem existentem, rogando, ut eam in loco debito porrigere & expeditionem urget dignetur.

3. Circa jam dictos Procuratores generales Ordinum hîc notandum ex *Reiffenst. num. 438* & seq. quod quamvis hi non libenter suscipiant

munus procurandi dispensationes pro foro externo, id tamen pro foro interno libentissimè, magnâq; cum charitate & promptitudine faciant. hinc

4. Si pœnitens aliquis dispensatione super impedimento occulto pro foro interno indigens veniat ad Confessarium Regularem cujus Religio procuratorem generalem Romæ habet, securissima & expeditissima via est, si talis Confessarius ipse statim Romam scribat Procuratori generali, ei impedimentum & causam dispensandi, exponendo, simulque rogando, ut dispensationem procurare dignetur.

5. Regulares Procuratorem generalem Romæ non habentes, sicut & alii, qui unam ex hæcenus ostensis viam amplecti nolentes, ipsimet, ut securi sint, supplicationem ritè formare, ac Romam dirigere volunt, possunt id etiam facillimo negotio præstare.

Si videlicet supplicationem per modum litterarum ad Eminentissimum Cardinalem summum Pœnitentiarium juxta formulas supra allegatas formet, eamque Sigillo claudant, exteriorem inscriptionem modo supra dicto ita faciant:

Eminentissimo & Reverendissimo Domino D.

S. R. E. Cardinali majori Pœnitentiario

Sicque factam, sigillatam, & inscriptam mediante postâ ordinariâ Romam dirigant. Hoc enim qui facit dispensationem à Sac. Pœnitentiaria certè obtinebit; dummodo interius in supplicationis litteris per modum postscripti reverentialiter manifestet, quoniam litteræ responsoriæ ac dispensatoriæ dirigi debeant.

23, QUÆR. VIII. Quæ sit formula apud Sac.
Pœnitentiariam litterarum dispensationis pro solo
foro interno? & quæ clausulæ in eis specialiter
observandæ?

R. 1. Stylum Pœnitentiariæ in concedendis
litteris dispensationis pro foro interno super impe-
dimentis matrimonii esse aliquammodo immutatum,
eò quòd vi styli novi dictis litteris inseri soleant
Clausulæ, quæ non reperiuntur in litteris juxta
stylum antiquum expeditis, uti patebit conferenti
dispensationis litteras à Sanchez, relatas lib. 8. diff.
34. n. 1. 3. 4. cum litteris novo stylo conformibus
infra adducendis.

R. 2. Formulæ dispensationum pro diversitate
impedimentorum & causarum sunt quidem variæ,
quoad modum tamen principalem formulæ om-
nes ferè conveniunt. Subjungitur aliqua talis,
quâ dispensatur super impedimento occulto affi-
nitatis post contractum matrimonium.

Inscriptio litterarum dispensationis ad extra,
ordinariè ita sonat:

Discreto viro Confessori Magistro
in Theologiâ, vel Decretorum
Doctori ex approbatis
ab Ordinario, &c.

Sequitur Formula litterarum,

NN. CARDINALIS &c. (hujus loco ponit-
tur nomen Episcopi, si ab eo, aut ejus Vica-
rio Dispensatio petita fuerit) Decreto viro Con-
fessori Magistro in Theologiâ, vel decretorum Do-
ctori, ex approbatis ab Ordinario, per latorem pra-

sentium ad infrascripta specialiter deligendo. Ex parte latoris presentium nobis oblata petitio continebat, quod ipse aliàs Matrimonium, cum muliere, cujus sororem antea carnaliter cognoverat, publicè in facie Ecclesie contraxit & successivè consummavit. Cum autem, sicuti eadem petitio subjungebat, lator prædictus ob impedimentum ex præmissis proveniens in dicto Matrimonio remanere nequeat absq̃ Apostolica Sedis dispensatione, ad vitanda scandala, quæ, si divortium fieret inter eos, verosimiliter oriri possent, ac pro sua conscientia quiete cupit à præmissis, quæ sunt occulta, & de quibus plurimum dolet, absolvi, secumq̃ de super dispensari. Quare supplicavit humiliter, ut sibi super hoc de opportuno remedio providere dignaremur. Nos itaq̃, qui Pœnitentiaria Domini PP. curam gerimus, huiusmodi supplicationibus inclinati, Authoritate Apostolicâ specialiter nobis concessâ discretioni tuæ committimus, quatenus, si est ita, dictum latorem, auditâ prius ejus Sacramentali confessione, ac sublatâ occasione, si qua adhuc extat, amplius cum dictâ sorore peccandi, à quibusvis sententiis, censuris & pœnis Ecclesiasticis, quas propter præmissa quomodolibet incurrit, incestu & excessibus huiusmodi absolvas hâc vice in forma Ecclesie consuetâ, injunctâ inde ei pro tam enormis libidinis excessu gravi pœnitentiâ salutari, ac Confessione Sacramentali peccatorum suorum, singulis scilicet mensibus ut minimum semel, aut quoties tibi videbitur, & aliis, quæ de jure fuerint injungenda. Demum dummodò impedimentum præfatum sit occultum, & separatio inter latorem & præfata mulierem fieri non possit absq̃ scandalo; ex cohabitatione verò de incontinentiâ probabiliter timendum tibi visum fuerit, aliudq̃ impedimentum

Canonicum non obstat cum eodem latore & dicta muliere, de nullitate prioris consensu certiorata, sed ita cautè, ut latoris delictum nusquam detegatur, matrimonium cum eadem, & uterq; inter se de novo secretè ad vitanda scandala, promissis non obstantibus contrahere, & in eo postmodum remanere licitè valeant, misericorditer dispenses; prolem susceptam, si quasit, & suscipiendam exinde legitimam decernendo, in foro conscientie, & in ipso actu Sacramentalis Confessionis tantùm & non aliter, neque ullo alio modo; ita quòd huiusmodi absolutio & dispensatio latori in foro iudiciario nullatenus suffragentur: nullis super his testibus adhibitis, aut litteris datis, seu processibus confectis, sed presentibus laniatis, quas sub pœnâ excommunicationis lata sententia laniare tenearis, ita ut nullum earum exemplum extet, neque eas latori restitutas. Quod si ei restitueris, nihil ei presentes litteræ suffragentur. Datum Romæ apud S. Petrum sub sigillo officii Pœnitentiariæ &c.

Hæ litteræ dispensatoriæ ad eundem Confessarium aut Parochum, qui eas pro suo pœnitente petiit, in involucro, cui nomen ejusdem Confessarii aut Parochi inscriptum est, mittuntur clausæ, quare eas aperire nequit, sed tenetur eas tradere suo pœnitenti, cui facultas datur quemlibet alium Confessarium, modò is requisitas qualitates habeat, eligendi, coram quo matrimonium revalidet; poterit tamen Confessarius (supposito, quòd ipse qualitates à dispensante requisitas habeat) pœnitenti ita dicere: ecce, mihi hæc est dispensatio, quam desideras ad revalidandum tuum Matrimonium; poteris etiam ad hoc eligere, vel me, vel quemvis Confessarium qualificatum; At sic casus tuus alii etiam notus fiet;

figitur me vis eligere, libenter tibi hoc officium præstabo. Si pœnitens ad hæc respondeat: bene, eligo te: jam Confessarius litteras dispensationis aperire, legere, & cum pœnitente dispensare potest, eo modo, quo latius dicitur infra *quest. 9.*

R. 3. Clausulæ in præfatis litteris specialiter observandæ sunt potissimum sequentes.

Ima: *Discreto viro Confessori Magistro in Theologiâ, vel Decretorum Doctori ex approbatis ab Ordinario per latorem præsentium ad infra-scripta specialiter deligendo.* Hæc Clausula denotat qualitates necessarias, ad hoc, ut quis ejusmodi litteras aperire & exequi possit; requiritur enim *primò*, ut quis sit Magister seu Doctor (quæ hîc sunt synonyma) Theologiæ vel Decretorum, seu juris Canonici promotus in publicâ quâdam Universitate vel Academiâ, unde non sufficit, ut quis sit licentiatuſ, vel etiam professor & vir doctissimus, qui publicè doceat: neque sufficit, ut sit lector vel professor regularis, qui juxta ordinis statuta vocetur Magister Theologiæ vel Juris Canonici, nisi id ei competat ex speciali privilegio Apostolico, quale teste *Reiffenstul. hic num. 445. & seq.* habent *Lectores jubilati* Ordinis Seraphici, item patres Confessarii Societatis JEsu à suis Superioribus ad exequendas ejusmodi litteras specialiter designati, etiamsi Doctores non existant. Requiritur *secundò* ut sit approbatus ab Ordinario vel pœnitentis, vel illo, in cujus Diœcesi fit executio litterarum. *Tertiò*, ut quis ab Oratore seu pœnitente, pro quo dispensationis litteræ sunt emanatæ, ad exequendum specialiter sit electus. Circa hanc conditionem tamen notandum,

quòd, si unus Confessarius à pœnitente electus exequi recuset, vel ob nimium rigorem pœnitenti discipliceat, possit iste variare, & alium eligere, Quòd si qualitas Magisterii seu Doctoratûs in inscriptione dispensationis non exprimat, sed inscriptio ita sonet: *Discreto Viro Confessori ex approbatis ab Ordinario &c.* (prout sacra pœnitentaria eam in Casu extraordinario facere solet, si pœnitens proponit, quòd in suo loco, ubi degit, nullus Confessarius, qui sit Doctor in Theologia vel iure, reperiat, ac propterea instar, ut alteri fiat commissio, juxta dicta q. 6. num. 3.) potest quivis Confessarius ab Ordinario approbatus, & à pœnitente specialiter electus ejusmodi litteras exequi, & si Doctor non sit.

2da Clausula: *Discretionis tuae committimus, quatenus, si ita est &c.* Vi hujus Clausulæ debet executor pœnitentem examinare, & videre, an preces veritate nitantur, v. g. an matrimonium sit contractum, an impedimentum sit occultum, an scandala ex separatione verosimiliter sint timenda, vel an alia causa finalis allegata subsistat &c. & si preces veritate non niti repererit, dispensare non potest. Non tamen est necessarium, ut promissione adhibeat Notarium vel testes, vel exigat juramentum à pœnitente, sed sufficit ipsum solum examinare, cujus deîn dictis fidem adhibere potest & debet: quia cum dispensatio committatur pro solo foro secreto conscientie interno, attenduntur leges dicti fori, in quo creditur soli pœnitenti etiam non juranti. Quod tamen limitatur in casu, quo Confessarius extra confessionem certò sciret preces veritate non niti; tunc enim nec deberet, nec validè posset exequi litteras, quamvis contrarium mentiendo vel op-

nando asserat pœnitens. Porro si Clausula de veritate precum simpliciter ita sonat : *Si ita est* : vel, *si preces veritate nitantur* : valida erit dispensatio, etiamsi Confessarius nullum pœnitentis examen præmiserit, dummodo preces à parte rei verè subsistant. Secus autem est, si Clausula sonat : *quatenus si ita esse per diligentem Oratoris examinationem &c. inveneris*. Hæc enim verba prævium examen & indagationem de precum veritate requirunt. Ita *Agenda Colon. Reiff. hic à n. 453.* & alii communiter.

3tia Clausula : *auditâ prius Sacramentali confessione*. Hæc clausula de antiquo Stylo non inferebatur his litteris ; & ideo juxta stylum modernum de facto certum est, ante executionem debere pœnitentem prius Sacramentaliter confiteri Confessario debite qualificato, & ad exequendas litteras electo. Idque procedit, etsi pœnitens prius alteri jam fuerit confessus, & ab incestu aliisque peccatis absolutus, de facto nullum in conscientia habeat peccatum mortale. Quæ confitendi necessitas confirmatur ex clausula subsequente : *In foro conscientia, & in ipso actu Sacramentalis Confessionis, & non aliter, nec alio modo*. Quæ verba nullum relinquunt dubitandi locum ; præsertim cum dicta Clausula : *non aliter, nec alio modo*, indicet præcisam necessitatem, ita ut prorsus nullam admittat modificationem vel interpretationem. Nec obstat, quod pœnitens ab alio jam absolutus, non habeat nisi sola venialia, ad quæ confitenda nullum Ecclesia obliget ; nam contra est, quod licet talis per se & absolute non obligetur ad confitenda sola venialia, obligatur tamen per accidens & conditionatè, si velit esse particeps gratiæ dispensationis, sicut probabilius

obligatur ad confitendum sola habens venialia, si velit lucrari plenarias indulgentias, quare ex his etiam cessat controversia illa, an possit Confessarius ad dispensandum electus extra actum Sacramentalis confessionis dispensare; cum enim clausula dupliciter conditionata expressè dicat, quod fieri debeat, *in ipso actu Sacramentalis Confessionis tantum*, & non aliter nec alio modo, palam est; quod nequeat fieri extra Confessionem accedente præsertim dictione *tantum* quæ solum includit expressum, & cætera excludit. Authores contrarium tenentes scripserunt ante stylum modernum; clausulæ verò istæ, juxta stylum antiquum, non erant insertæ litteris dispensationis, ut supra dictum est.

4ta Clausula: *Ac sublatâ occasione, si qua adhuc extat, amplius cum dicta sorore peccandi.* Hic per occasionem peccandi intelligitur occasio proxima, quam si adhuc subsistere, ex audita confessione prudenter cognoscat Confessarius, debet ante omnia mandare pœnitenti, ut occasionem proximam tollat, & interea, donec occasio actu sublata sit, dispensationem differre: Si verò eam ablatam jam esse, vel ob lecutam emendationem nullum amplius periculum subsistere cognoscit, sub ipso actu Sacramentalis Confessionis cum ipso dispensare potest ac debet, observatâ tamen etiam prius subsequente clausulâ.

5ta Clausula: *Injunctâ ei, pro tam enormis libidinis excessu, gravi pœnitentiâ salvari, ac Confessione Sacramentali peccatorum suorum, singulis scilicet mensibus, ut minimum semel, aut quoties sibi videbitur.* Hæc clausula rursus in ablativo posita conditionem importat, & consequenter ante dispensationem implenda est, saltem quoad

impositionem menstruæ Confessionis. Quæ certa ac specificata pœnitentia videlicet singulis mensibus confitendi, cum de jure non insit (licet aliàs de jure insit, aliquam pœnitentiam in quâvis Confessione esse injungendam) in ablativo posita cum cæteris clausulis conditionem & formam indicat, ita quidem, ut ob verba, *ut minimum semel* (quæ ex stylo novo adduntur) illa pœnitentia in ejusdem Confessarii arbitrio non sit, sed debet necessariò injungere pœnitenti, ut per totam vitam *ad minimum semel* in mense confiteatur: qui pœnitens mortaliter peccat toties, quoties in mense aliquo semel confiteri omittit. Reliqua tamen salutâris pœnitentiæ gravis opera, quæ à S. Pœnitentiariâ non sunt determinata, censentur relicta prudenti arbitrio Confessarii, qui pro diversitate delicti & personæ eam imponet; ita tamen, ut consideratis considerandis, reverà gravis sit & dici possit. Inter pœnitentiæ opera injungenda servire possunt opera Religionis, v. g. Litanîæ, vel ter aut quinquies Pater & Ave singulis diebus per unum, duos aut tres annos recitanda, vel singulis septimanis Rosarium per totam vitam. Item opera charitatis, v. g. largitio eleemosynæ; opera mortificationis v. g. Jejunium vel abstinentia uno vel pluribus diebus in mense, septimanâ &c.

6ta Clausula: *à quibusvis sententiis, censuris &c. abstineas in formâ Ecclesiæ consuetâ, eâ scilicet, quâ Ecclesiæ in foro Sacramentali uti solet.*

7ma Clausula: *Dummodo impedimentum præfatum sit occultum.* Hæc clausula importat, quod, si impedimentum jam esset manifestum, dispensatio fieri non posset; & jam facta, invalida foret

ctiana

etiam pro foro interno. Impedimentum autem tunc censetur occultum, quando vel omnino secretum existit, ita ut nullâ ratione probari valeat; vel si quidem scitur ab uno vel alio, aut tribus vel quatuor, nullum tamen periculum est, quin ulterius publicetur: hoc enim ubi rationabiliter timetur, etiam periculum est, quod matrimonium occultâ dispensatione validè contractum, majori cum scandalo iterum separari debeat, cum dispensatio pro foro interno facta, in foro externo prorsus non attendatur. Hinc in praxi omnino attendi debet, non tantum quor personis, sed etiam qualibus impedimentum sit notum: quia fieri potest, ut respectu quinque prudentum & timentium Deum, qui impedimentum norunt, prorsus nullum sit periculum ulterius divulgationis, & econtra respectu duorum vel trium v. g. garrulorum & inimicorum &c. divulgationis periculum reverà adesse videatur, præsertim si etiam aliæ circumstantiæ tale periculum minentur.

Sua Clausula: Et separatio inter latorem & mulierem fieri non possit absque scandalo; ex cohabitatione verò de incontinentiâ probabiliter timendum tibi visum fuerit. Hæc clausula vult, ut si putativi Coniuges sine scandalo separari possint, separentur, vel saltem, si separari nequeant, at sine periculo incontinentiæ ut frater & soror cohabitare possint, ad hoc negatâ dispensatione inducantur. Ordinariè tamen opus non est, ut Confessarius ejus rei experimentum capiat, si ex aliis circumstantiis prudenter judicat, quod coniuges nec sine scandalo separari, nec sine periculo incontinentiæ, ut frater & soror cohabitare possint, & in hoc Confessarius conjugibus periculum scandali & incontinentiæ simpliciter alle-

rentibus credere potest; nisi manifestè videret, illos sine ullo scandalo separari posse, prout v. g. contingere posset, si putatitii conjuges vagi, & in loco dispensationis penitus ignoti essent; tunc enim sine scandalo separari possent & deberent; excipe tamen, nisi tales conjuges invicem ita essent affecti, ut nullâ ratione separari vellent, & negatâ dispensatione nihilominus in priori statu permansuri maximo cum ipsorum proprio scandalo præviderentur.

9na Clausula: *Aliudque Canonicum non obstat impedimentum.* Quia dispensatio non nisi super petitis datur, & data censetur; unde quodcunque aliud impedimentum in supplicatione, & in impetratâ per illam dispensatione non expressum minimè tollit. Hinc si Confessarius cognoscat pœnitentem adhuc aliquo alio, præter expressum in litteris, laborare impedimento, dispensare nequit; etsi bonâ fide & ex ignorantia invincibili illud exprimere omiserit pœnitens.

10ma Clausula: *dictâ muliere de nullitate prioris consensûs certioratâ, sed ita cautè, ut latoris delictum nusquam detegatur.* De hac Clausulâ, uti & de illâ: *Matrimonium secretè ad vitanda scandala, id est, sine Parocho & testibus de novo contrahere valeat, vide hoc Cas. n. 3. & 4.* ubi actum de modo & praxi revalidandi matrimonium, quando illud ob impedimentum ab Ecclesia dispensabile fuit antecederent nullum, circa hunc modum matrimonium revalidandi seu de novo contrahendi tenetur Confessarius vi hujus clausulæ pœnitentem instruere. Vide de hoc quoque *methodum practicam in fine hujus casûs.*

11ma Clausula: *Prolem susceptam, si qua sit, exinde legitimam decernendo in foro conscientie tan-*

ium &c. Hæc legitimatio prolis necessariò fieri debet in ipso actu Confessionis Sacramentalis, & extra illam facta est invalida, etiam pro foro interno, eò quòd in litteris dispensationis expressè caveatur, & pro forma præscribatur, *ut proles, si qua sit, legitima decernatur in ipso actu Sacramentalis Confessionis, & non aliter, nec alio modo &c.*

12ma Clausula: *In foro conscientia tantum & in actu Sacramentalis Confessionis &c.* ita quòd huiusmodi absolutio & dispensatio latori in foro iudiciario nullatenus suffragentur. Hæc clausula aperte indicat, quòd S. Pœnitentiariâ uti non potest, ita nec velit aliter absolvere, dispensare & legitimare, quàm in casibus occultis pro solo foro interno. Hinc si impedimentum aliquando desineret esse occultum, & fieret publicum quocunque tandem modo, Ordinarius ad evitanda publica scandala, illicò separare debet Conjuges, quantumvis in foro interno vi dispensationis legitimos, etiam si Ordinarius ipsemet pro foro interno cum ipsis dispensasset, vel aliunde certò sciret S. Pœnitentiariam cum ipsis dispensasse. Pariter dixi Conjuges subjacerent pœnis à jure statutis, ipsæque proles quòd ad omnia reputarentur illegitimæ, eò quòd in ordine ad forum externum nullum prorsus effectum habeant Pœnitentiariæ litteræ, prout ipsæmet clarè indicant per clausulam, *in foro conscientia tantum, & in foro iudiciario nullatenus suffragentur.* Hinc ne quid pro foro externo probari valeat, ponit ulterius S. Pœnitentiaria sequentes clausulas:

13tia: *Nullis super his testibus adhibitis, aut litteris datis.* Vi cujus clausulæ vult, ut pro dispensatione faciendâ, vel factâ nullus testis adhibea-

hibeatur, nec de ea facta litteras testimoniales det Confessarius, nec ipsemet oretenus desuper testetur, sed circa eam, utpote in- & sub ipso Sacramentali actu præcisè factam in foro externo se habeat, quasi nihil de ea sciret, ad quem finem etiam facit clausula sequens:

14ta : *Presentibus laniatis, quas sub pœnâ excommunicationis lata sententia laniare teneris, ita ut nullum earum exemplum extat.* Quod intelligitur de exemplo seu copia authentica, in debita iuris forma facta, serviente ad probandum pro foro externo : aliàs autem non prohibetur Confessarius eas describere, & copiam pro sua vel aliorum instructione retinere; ipsas autem originales litteras per jam dictam clausulam tenetur sub gravi peccato mortali (quod ex annexa excommunicationis pœnâ, quæ non laceranti ipso facto infligitur, satis patet) dilacerare, sive ita corrumpere, ut non amplius possint esse usui, aut probare pro foro externo.

15ta : *Neque lateri restituas.* Contra hanc clausulam rursus graviter peccaret Confessarius, si litteras executioni aliquando mandatas iterum restitueret pœnitenti, novam tamen excommunicationem propterea non incurreret. Dicitur autem notanter, *litteras executioni mandatas;* quia si eas ex aliqua causa exequi non vellet, aut tardaret Confessarius ad exequendum à pœnitente electus, debet illas petenti iterum tradere, ut possit alium Confessarium quærere & eligere, qui forsitan alterius opinionis existens, eandem exequi non dubitaret.

16ta : *Quod si restitueris, nil ei presentes suffragentur.* Intellige in foro externo; quia postquam executioni jam fuêre mandato, earum effectus

fectus

fectus & valor pro foro intetno ex illa restitutione minimè tollitur ; quamvis restituens graviter peccet.

17ma : *Gratis ubique.* Hæc clausula à tergo dispensationis inscribi solita id significat, quòd nec Officiales Pœnitentiariæ, nec executores literarum intuitu illius possint aliquid exigere, vel acceptare etiam spontè oblatum, etiam sub prætextu laboris. Post factam verò dispensationem aliquid gratis oblatum accipi posse docent plures cum *Sanch. Reiffenst. n. 487.* At *La Croix n. 946.* meritò dicit contrarium in praxi suadendum esse ; quia in materia dispensationum sine distinctione prohibetur acceptatio muneris.

Hanc præcipuatum clausularum explicationem apponere volui, tum quia Parochis & Confessoribus non solùm in causis matrimonialibus, sed etiam pro aliis casibus occultis, in quibus S. Pœnitentiaria (exceptis iis, quæ pro exigentia casuum mutari oportet) ferè semper iisdem clausulis utitur, potest esse ului : tum quia in variis Diœcesibus, & præsertim in hac Archi-Diœcesi Coloniensi, quando super Casibus occultis pro foro interno Ordinarius dispensat, eadem dispensationes in scriptis, & cum clausulis stylo Pœnitentiariæ conformibus expediuntur.

24. QUÆR. IX. Quomodo in praxi Confessorius cum pœnitente, qui dispensatione indiget, se gerere, & dispensationem obtentam exequi debeat?

R. Ex hucusque dictis ad hoc servire potest hæc sequens compendiosa methodus practica. 1. Si pœnitens habeat conjugem hæreticam, dicendum non esse spem obtinendi dispensationem, nisi ipsa sit actualiter conversa, juxta dicta hic sup. n. 8. 2.

2. Si advertas pœnitentem scire se habere impedimentum dirimens, aut saltem de eo dubitare, & matrimonium adhuc sit contrahendum, teneris ei id dissuadere, aut saltem obligare eum ad petendam præviè dispensationem, supposito, quod impedimentum sit dispensabile.

3. Si Pœnitens cum tali impedimento, quod advertis eum scire, aut de eo nunc saltem dubitare matrimonium jam modò contraxerit, teneris eum seriò monere, ut à copulâ omnique alio opere carnali abstineat, donec impetratâ dispensatione matrimonium revalidatum fuerit. Quod si impedimentum sit difficulter vel omnino non dispensabile, suadere ei debes, ut quovis possibili modo à putantia sua Conjuge se separet quoad habitationem, vel si ob gravissimas causas id fieri non possit, saltem se separet quoad lectum & cubiculum nocturnum. Vide dicta hîc n. 20.

4. Si Pœnitens est in bonâ fide, & tu advertis eum habere impedimentum dispensabile (nam si sit indispensabile, & ex manifestatione gravissima mala timeantur, potes tacere, & rem Domino Deo commendare) investigato priùs, an bene cum Conjuge conveniat, dissimula, ac interim pete stâtim pro eo dispensationem; hâc obtentâ eum accede (si tamen jussisti ut post duas aut tres septimanas ob gravem causam ad te redeat, expectata, donec veniat) & pete licentiam cum eo loquendi ex ultima Confessione de re aliqua ipsi non ingrâtâ. Dein expone ei nullitatem matrimonii, & jube eum denuò confiteri; in hac Confessione observa accuratè omnia in litteris dispensationis præscripta, ac præsertim injunge ei

O

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. IV.

ei debitam pœnitentiam, absolve cum forma consueta, post absolutionem priùs eum ipso in matrimonii impedimento dispensa sub ipso adhuc Confessionis Sacramentalis actu, & non extra illum; sub eodem adhuc actu proles ejus, si quas habet, decerne legitimas, demum si litteræ dispensationis velint, ut matrimonium coram te Confessario revalidetur, jube eum cum conjugē sua, eâdem vel aliâ die te accedere, vel potius (si mavis) tu ipsos in eorum ædibus accede, facque eos coram te tanquam constituto, pro hoc actu, Parocho, sine adhibitis aliis testibus, matrimonium de novo contrahere. Si verò litteræ dispensationis non exprimant, matrimonium coram te præcisè Confessario revalidari debere; sed potius velint, ut uterque conjux inter se de novo secretè contrahant, adhuc nihilominus non tantùm expediet, sed & suo modo necesse erit, ut de novo contrahant coram te Confessario, tum quia adhuc censeris pro hoc actu saltem tacitè constitutus ipsorum Parochus, tum, ut conjugem impedimenti ignaram, de nullitate prioris consensûs ipsemet cautiùs certiorare præviè possis, tum denique, ut attendas, an conjuges, præsertim rudes, matrimonium revalidantes omnia ritè & debitè peragant. Fient interim, non obstante tuâ assistentiâ, adhuc omnia secretè; nam teneberis sigillo Confessionis æquè ac ante.

5. Si pœnitens aut ejus conjux aut uterque sit hæreticus, & nunc Catholicam fidem amplecti velit, matrimonium verò antecedenter clandestinè contraxerint v. g. coram Ministro aut Magistratu A catholicis, adverte, in quo loco illud contraxerint; si in loco, ubi vel Trid. non fuit promulgatum, vel non obstante promulgatione, ma-

matrimonia hæreticorum vel hæretici cum Catholicâ ob factam ex post declarationem Ecclesiæ sunt valida, uti in sæderato Belgio; tunc, cum clandestinitas respectu matrimonii ipsorum non fuerit impedimentum dirimens, instrue eum aut eos in vera fide, & procuratâ interim ab Ordinario facultate, absolvendi ab hæresi, excipe ejus aut eorum Confessionem, & absolutos in pace dimitte. Si verò matrimonium clandestinè contraxerint in regione Principi Catholico subiecta, sive in loco, ubi Trid. fuit debitè promulgatum & receptum, præter facultatem absolvendi ab hæresi, pete insuper facultatem assistendi eorum matrimonio coram te revalidando.

6. Si dictus pœnitens aliud habeat impedimentum Ecclesiasticum dirimens, similiter ab Ordinario præter facultatem absolvendi ab hæresi, pete dispensationem in illo impedimento & facultatem assistendi eorum matrimonio coram te revalidando, quâ impetratâ, exactè serva ea, quæ in literis petitiæ facultatis & dispensationis tibi ab Ordinario præscripta sunt. Cæterum causas, ob quas sæpeditam dispensationem ad revalidandum matrimonium, peti oporteat,

habes supra quest.

3. totâ.

